๒. ปาริวาสิกกฺขนฺธกํ

๑. ปาริวาสิกวตฺตํ

๗๕. เตนสมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเมฯ เตน โข ปน สมเยน ปาริวาสิกา ภิกฺขู สาทิยนฺติ ปกตตฺตานํ ภิกฺขูนํ อภิวาทนํ, ปจฺจุฏฺฐานํ, อญฺชลิกมฺมํ, สามีจิกมฺมํ, อาสนาภิหารํ, เสยฺยาภิหารํ, ปาโททกํ ปาทปีฐํ, ปาทกถลิกํ, ปตฺตจีวรปฏิคฺคหณํ, นหาเน ปิฏฺฐิปริกมฺมํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม ปาริวาสิกา ภิกฺขู สาทิยิสฺสนฺติ ปกตตฺตานํ ภิกฺขูนํ อภิวาทนํ, ปจฺจุฏฺฐานํ, อญฺชลิกมฺมํ, สามีจิกมฺมํ, อาสนาภิหารํ, เสยฺยาภิหารํ, ปาโททกํ ปาทปีฐํ, ปาทกถลิกํ, ปตฺตจีวรปฏิคฺคหณํ, นหาเน ปิฏฺฐิปริกมฺม’’นฺติ! อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ

อถ โข ภควา เอตสฺมิํ นิทาเน เอตสฺมิํ ปกรเณ ภิกฺขุสงฺฆํ สนฺนิปาตาเปตฺวา ภิกฺขู ปฏิปุจฺฉิ – ‘‘สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, ปาริวาสิกา ภิกฺขู สาทิยนฺติ ปกตตฺตานํ ภิกฺขูนํ อภิวาทนํ, ปจฺจุฏฺฐานํ, อญฺชลิกมฺมํ, สามีจิกมฺมํ, อาสนาภิหารํ, เสยฺยาภิหารํ, ปาโททกํ ปาทปีฐํ, ปาทกถลิกํ, ปตฺตจีวรปฏิคฺคหณํ, นหาเน ปิฏฺฐิปริกมฺม’’นฺติ? ‘‘สจฺจํ ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา – ‘‘อนนุจฺฉวิกํ…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, ปาริวาสิกา ภิกฺขู สาทิยิสฺสนฺติ ปกตตฺตานํ ภิกฺขูนํ อภิวาทนํ, ปจฺจุฏฺฐานํ, อญฺชลิกมฺมํ, สามีจิกมฺมํ, อาสนาภิหารํ, เสยฺยาภิหารํ, ปาโททกํปาทปีฐํ, ปาทกถลิกํ, ปตฺตจีวรปฏิคฺคหณํ, นหาเน ปิฏฺฐิปริกมฺมํฯ เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… วิครหิตฺวา…เป.… ธมฺมิํ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามเนฺตสิ – ‘‘น, ภิกฺขเว, ปาริวาสิเกน ภิกฺขุนา สาทิตพฺพํ ปกตตฺตานํ ภิกฺขูนํ อภิวาทนํ, ปจฺจุฏฺฐานํ, อญฺชลิกมฺมํ , สามีจิกมฺมํ, อาสนาภิหาโร, เสยฺยาภิหาโร, ปาโททกํ ปาทปีฐํ, ปาทกถลิกํ, ปตฺตจีวรปฏิคฺคหณํ, นหาเน ปิฏฺฐิปริกมฺมํฯ โย สาทิเยยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ

‘‘อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปาริวาสิกานํ ภิกฺขูนํ มิถุ ยถาวุฑฺฒํ อภิวาทนํ, ปจฺจุฏฺฐานํ, อญฺชลิกมฺมํ, สามีจิกมฺมํ, อาสนาภิหารํ, เสยฺยาภิหารํ, ปาโททกํ ปาทปีฐํ, ปาทกถลิกํ, ปตฺตจีวรปฏิคฺคหณํ, นหาเน ปิฏฺฐิปริกมฺมํฯ

‘‘อนุชานามิ , ภิกฺขเว, ปาริวาสิกานํ ภิกฺขูนํ ปญฺจ ยถาวุฑฺฒํ – อุโปสถํ, ปวารณํ, วสฺสิกสาฏิกํ, โอโณชนํ, ภตฺตํฯ เตน หิ, ภิกฺขเว, ปาริวาสิกานํ ภิกฺขูนํ วตฺตํ ปญฺญเปสฺสามิ ยถา ปาริวาสิเกหิ ภิกฺขูหิ วตฺติตพฺพํ ฯ

๗๖. ‘‘ปาริวาสิเกน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา สมฺมา วตฺติตพฺพํฯ ตตฺรายํ สมฺมาวตฺตนา –

น อุปสมฺปาเทตพฺพํ, น นิสฺสโย ทาตโพฺพ, น สามเณโร อุปฏฺฐาเปตโพฺพ, น ภิกฺขุโนวาทกสมฺมุติ สาทิตพฺพา, สมฺมเตนปิ ภิกฺขุนิโย น โอวทิตพฺพาฯ ยาย อาปตฺติยา สเงฺฆน ปริวาโส ทิโนฺน โหติ สา อาปตฺติ น อาปชฺชิตพฺพา, อญฺญา วา ตาทิสิกา, ตโต วา ปาปิฏฺฐตรา; กมฺมํ น ครหิตพฺพํ, กมฺมิกา น ครหิตพฺพาฯ น ปกตตฺตสฺส ภิกฺขุโน อุโปสโถ ฐเปตโพฺพ, น ปวารณา ฐเปตพฺพา, น สวจนียํ กาตพฺพํ, น อนุวาโท ปฏฺฐเปตโพฺพ, น โอกาโส กาเรตโพฺพ, น โจเทตโพฺพ, น สาเรตโพฺพ, น ภิกฺขูหิ สมฺปโยเชตพฺพํฯ

‘‘น, ภิกฺขเว, ปาริวาสิเกน ภิกฺขุนา ปกตตฺตสฺส ภิกฺขุโน ปุรโต คนฺตพฺพํ, น ปุรโต นิสีทิตพฺพํฯ โย โหติ สงฺฆสฺส อาสนปริยนฺโต เสยฺยาปริยนฺโต วิหารปริยนฺโต โส ตสฺส ปทาตพฺโพฯ เตน จ โส สาทิตพฺโพฯ

‘‘น, ภิกฺขเว, ปาริวาสิเกน ภิกฺขุนา ปกตตฺเตน ภิกฺขุนา ปุเรสมเณน วา ปจฺฉาสมเณน วา กุลานิ อุปสงฺกมิตพฺพานิ, น อารญฺญิกงฺคํ สมาทาตพฺพํ [สมาทิตพฺพํ (ก.)], น ปิณฺฑปาติกงฺคํ สมาทาตพฺพํ, น จ ตปฺปจฺจยา ปิณฺฑปาโต นีหราเปตพฺโพ – มา มํ ชานิํสูติฯ

‘‘ปาริวาสิเกน , ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา อาคนฺตุเกน อาโรเจตพฺพํ, อาคนฺตุกสฺส อาโรเจตพฺพํ, อุโปสเถ อาโรเจตพฺพํ, ปวารณาย อาโรเจตพฺพํฯ สเจ คิลาโน โหติ, ทูเตนปิ อาโรเจตพฺพํฯ

‘‘น, ภิกฺขเว, ปาริวาสิเกน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา อภิกฺขุโก อาวาโส คนฺตพฺโพ, อญฺญตฺร ปกตตฺเตน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ

‘‘น , ภิกฺขเว, ปาริวาสิเกน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา อภิกฺขุโก อนาวาโส คนฺตพฺโพ, อญฺญตฺร ปกตตฺเตน, อญฺญตฺร อนฺตรายา ฯ น, ภิกฺขเว, ปาริวาสิเกน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา อภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา คนฺตพฺโพ, อญฺญตฺร ปกตตฺเตน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ

‘‘น, ภิกฺขเว, ปาริวาสิเกน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อนาวาสา อภิกฺขุโก อาวาโส คนฺตพฺโพ, อญฺญตฺร ปกตตฺเตน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ น, ภิกฺขเว, ปาริวาสิเกน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อนาวาสา อภิกฺขุโก อนาวาโส คนฺตพฺโพ, อญฺญตฺร ปกตตฺเตน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ น, ภิกฺขเว, ปาริวาสิเกน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อนาวาสา อภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา คนฺตพฺโพ, อญฺญตฺร ปกตตฺเตน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ

‘‘น, ภิกฺขเว, ปาริวาสิเกน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา วา อนาวาสา วา อภิกฺขุโก อาวาโส คนฺตพฺโพ, อญฺญตฺร ปกตตฺเตน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ น, ภิกฺขเว, ปาริวาสิเกน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา วา อนาวาสา วา อภิกฺขุโก อนาวาโส คนฺตพฺโพ, อญฺญตฺร ปกตตฺเตน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ น, ภิกฺขเว, ปาริวาสิเกน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา วา อนาวาสา วา อภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา คนฺตพฺโพ, อญฺญตฺร ปกตตฺเตน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ

‘‘น, ภิกฺขเว, ปาริวาสิเกน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา สภิกฺขุโก อาวาโส คนฺตพฺโพ, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู นานาสํวาสกา, อญฺญตฺร ปกตตฺเตน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ น, ภิกฺขเว, ปาริวาสิเกน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา สภิกฺขุโก อนาวาโส คนฺตพฺโพ, ยตฺถสฺสุภิกฺขู นานาสํวาสกา, อญฺญตฺร ปกตตฺเตน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ น, ภิกฺขเว, ปาริวาสิเกน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา สภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา คนฺตพฺโพ, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู นานาสํวาสกา, อญฺญตฺร ปกตตฺเตน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ

‘‘น, ภิกฺขเว, ปาริวาสิเกน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อนาวาสา สภิกฺขุโก อาวาโส คนฺตพฺโพ, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู นานาสํวาสกา, อญฺญตฺรปกตตฺเตน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ น, ภิกฺขเว, ปาริวาสิเกน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อนาวาสา สภิกฺขุโก อนาวาโส คนฺตพฺโพ, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู นานาสํวาสกา, อญฺญตฺร ปกตตฺเตน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ น, ภิกฺขเว, ปาริวาสิเกน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อนาวาสา

สภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา คนฺตโพฺพ, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู นานาสํวาสกา, อญฺญตฺร ปกตเตฺตน , อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ

‘‘น, ภิกฺขเว, ปาริวาสิเกน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา วา อนาวาสา วา สภิกฺขุโก อาวาโส คนฺตโพฺพ, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู นานาสํวาสกา, อญฺญตฺร ปกตเตฺตน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ น, ภิกฺขเว, ปาริวาสิเกน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา วา อนาวาสา วา สภิกฺขุโก อนาวาโส คนฺตโพฺพ, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู นานาสํวาสกา, อญฺญตฺร ปกตเตฺตน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ น, ภิกฺขเว, ปาริวาสิเกน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา วา อนาวาสา วา สภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา คนฺตโพฺพ, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู นานาสํวาสกา, อญฺญตฺร ปกตเตฺตน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ

๘๐. ‘‘คนฺตโพฺพ, ภิกฺขเว, ปาริวาสิเกน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา สภิกฺขุโก อาวาโส, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู สมานสํวาสกา, ยํ ชญฺญา สโกฺกมิ อเชฺชว คนฺตุนฺติฯ

‘‘คนฺตโพฺพ, ภิกฺขเว, ปาริวาสิเกน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา สภิกฺขุโก อนาวาโส, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู สมานสํวาสกา, ยํ ชญฺญา สโกฺกมิ อเชฺชว คนฺตุนฺติฯ

‘‘คนฺตโพฺพ, ภิกฺขเว, ปาริวาสิเกน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา สภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู สมานสํวาสกา, ยํ ชญฺญา สโกฺกมิ อเชฺชว คนฺตุนฺติฯ

‘‘คนฺตโพฺพ , ภิกฺขเว, ปาริวาสิเกน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อนาวาสา สภิกฺขุโก อาวาโส, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู สมานสํวาสกา, ยํ ชญฺญา สโกฺกมิ อเชฺชว คนฺตุนฺติฯ

‘‘คนฺตโพฺพ , ภิกฺขเว, ปาริวาสิเกน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อนาวาสา สภิกฺขุโก อนาวาโส, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู สมานสํวาสกา, ยํ ชญฺญา สโกฺกมิ อเชฺชว คนฺตุนฺติฯ

‘‘คนฺตโพฺพ, ภิกฺขเว, ปาริวาสิเกน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อนาวาสา สภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู สมานสํวาสกา, ยํ ชญฺญา สโกฺกมิ อเชฺชว คนฺตุนฺติฯ

‘‘คนฺตโพฺพ, ภิกฺขเว, ปาริวาสิเกน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา วา อนาวาสา วา สภิกฺขุโก อาวาโส, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู สมานสํวาสกา, ยํ ชญฺญา สโกฺกมิ อเชฺชว คนฺตุนฺติฯ

‘‘คนฺตโพฺพ, ภิกฺขเว, ปาริวาสิเกน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา วา อนาวาสา วา สภิกฺขุโก อนาวาโส, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู สมานสํวาสกา, ยํ ชญฺญา สโกฺกมิ อเชฺชว คนฺตุนฺติฯ

‘‘คนฺตโพฺพ, ภิกฺขเว, ปาริวาสิเกน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา วา อนาวาสา วา สภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู สมานสํวาสกา, ยํ ชญฺญา สโกฺกมิ อเชฺชว คนฺตุนฺติฯ

๘๑. ‘‘น, ภิกฺขเว, ปาริวาสิเกน ภิกฺขุนา ปกตเตฺตน ภิกฺขุนา สทฺธิํ เอกจฺฉเนฺน อาวาเส วตฺถพฺพํ, น เอกจฺฉเนฺน อนาวาเส วตฺถพฺพํ, น เอกจฺฉเนฺน อาวาเส วา อนาวาเส วา วตฺถพฺพํฯ ปกตตฺตํ ภิกฺขุํ ทิสฺวา อาสนา วุฎฺฐาตพฺพํฯ ปกตโตฺต ภิกฺขุ อาสเนน นิมเนฺตตโพฺพฯ น ปกตเตฺตน ภิกฺขุนา สทฺธิํ เอกาสเน นิสีทิตพฺพํ, น นีเจ อาสเน นิสิเนฺน อุเจฺจ อาสเน นิสีทิตพฺพํ, น ฉมา

ยํ นิสิเนฺน อาสเน นิสีทิตพฺพํ; น เอกจงฺกเม จงฺกมิตพฺพํ, น นีเจ จงฺกเม จงฺกมเนฺต อุเจฺจ จงฺกเม จงฺกมิตพฺพํ, น ฉมายํ จงฺกมเนฺต [จงฺกมนฺตํ (อฏฺฐกถายํ สํวเณฺณตพฺพปาโฐ)] จงฺกเม จงฺกมิตพฺพํฯ

๘๒. ''น , ภิกฺขเว, ปาริวาสิเกน ภิกฺขุนา ปาริวาสิเกน วุฑฺฒตเรน ภิกฺขุนา สทฺธิํ...เป.... มูลายปฏิกสฺสนารเหน ภิกฺขุนา สทฺธิํ...เป.... มานตฺตารเหน ภิกฺขุนา สทฺธิํ...เป.... มานตฺตจาริเกน ภิกฺขุนา สทฺธิํ...เป.... อพฺภานารเหน ภิกฺขุนา สทฺธิํ เอกจฺฉเนฺน อาวาเส วตฺถพฺพํ, น เอกจฺฉเนฺน อนาวาเส วตฺถพฺพํ, น เอกจฺฉเนฺน อาวาเส วา อนาวาเส วา วตฺถพฺพํ; น เอกาสเน นิสีทิตพฺพํ , น นีเจ อาสเน นิสิเนฺน อุเจฺจ อาสเน นิสีทิตพฺพํ, น ฉมายํ นิสิเนฺน อาสเน นิสีทิตพฺพํ; น เอกจงฺกเม จงฺกมิตพฺพํ, น นีเจ จงฺกเม จงฺกมเนฺต อุเจฺจ จงฺกเม จงฺกมิตพฺพํ, น ฉมายํ จงฺกมเนฺต จงฺกเม จงฺกมิตพฺพํฯ

[มหาว. ๓๙๓] ''ปาริวาสิกจตุโตฺถ เจ, ภิกฺขเว, ปริวาสํ ทเทยฺย, มูลาย ปฏิกเสฺสยฺย, มานตฺตํ ทเทยฺย, ตํวีโส อเพฺภยฺย, อกมฺมํ [อกมฺมํ ตํ (สฺยา.)], น จ กรณีย''นฺติฯ

จตุนฺนวุติปาริวาสิกวตฺตํ นิฏฺฐิตํฯ

๘๓. อถ โข อายสฺมา อุปาลิ เยน ภควา เตนุปสงฺกมิฯ อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสิโนฺน โข อายสฺมา อุปาลิ ภควนฺตํ เอตทโวจ – ''กติ นุ โข, ภเนฺต, ปาริวาสิกสฺส ภิกฺขุโน รตฺติเจฺฉทา''ติ? ''ตโย โข, อุปาลิ, ปาริวาสิกสฺส ภิกฺขุโน รตฺติเจฺฉทา ฯ สหวาโส, วิปฺปวาโส, อนาโรจนา – อิเม โข, อุปาลิ, ตโย ปาริวาสิกสฺส ภิกฺขุโน รตฺติเจฺฉทา''ติฯ

๘๔. เตน โข ปน สมเยน สาวตฺถิยํ มหาภิกฺขุสโงฺฆ สนฺนิปติโต โหติฯ น สโกฺกนฺติ ปาริวาสิกา ภิกฺขู ปริวาสํ โสเธตุํ ฯ ภควโต [เต ภิกฺขู ภควโต (สฺยา., เอวมุปริปิ)] เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ''อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปริวาสํ นิกฺขิปิตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, นิกฺขิปิตโพฺพฯ เตน ปาริวาสิเกน ภิกฺขุนา เอกํ ภิกฺขุํ อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลิํ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย – 'ปริวาสํ นิกฺขิปามี'ติฯ นิกฺขิโตฺต โหติ ปริวาโสฯ 'วตฺตํ นิกฺขิปามี'ติฯ นิกฺขิโตฺต โหติ ปริวาโสฯ

๘๕. เตน โข ปน สมเยน สาวตฺถิยา ภิกฺขู ตหํ ตหํ ปกฺกมิํสุฯ สโกฺกนฺติ ปาริวาสิกา ภิกฺขู ปริวาสํ โสเธตุํฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ ''อนุชานามิ, ภิกฺขเว, ปริวาสํ สมาทิยิตุํ [สมาทาตุํ (สฺยา. กํ.)]ฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, สมาทิยิตโพฺพ [สมาทิตโพฺพ (สี. สฺยา. กํ.)]ฯ เตน ปาริวาสิเกน ภิกฺขุนา เอกํ ภิกฺขุํ อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวาอญฺชลิํ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย – 'ปริวาสํ สมาทิยามี'ติฯ สมาทิโนฺน โหติ ปริวาโสฯ 'วตฺตํ สมาทิยามี'ติฯ สมาทิโนฺน โหติ ปริวาโส''ฯ

ปาริวาสิกวตฺตํ นิฏฺฐิตํฯ

๒. มูลายปฏิกสฺสนารหวตฺตํ

๘๖. เตนโข ปน สมเยน มูลายปฏิกสฺสนารหา ภิกฺขู สาทิยนฺติ ปกตตฺตานํ ภิกฺขูนํ อภิวาทนํ, ปจฺจุฏฺฐานํ, อญฺชลิกมฺมํ, สามีจิกมฺมํ, อาสนาภิหารํ, เสยฺยาภิหารํ, ปาโททกํ ปาทปีฐํ, ปาทกถลิกํ, ปตฺตจีวรปฏิคฺคหณํ, นหาเน ปิฏฺฐิปริกมฺมํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม มูลายปฏิกสฺสนารหา ภิกฺขู สาทิยิสฺสนฺติ ปกตตฺตานํ ภิกฺขูนํ อภิวาทนํ, ปจฺจุฏฺฐานํ…เป.… นหาเน ปิฏฺฐิปริกมฺม’’นฺติฯ อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ

อถ โข ภควา เอตสฺมิํ นิทาเน เอตสฺมิํ ปกรเณ ภิกฺขุสงฺฆํ สนฺนิปาตาเปตฺวา ภิกฺขู ปฏิปุจฺฉิ – ‘‘สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, มูลายปฏิกสฺสนารหา ภิกฺขู สาทิยนฺติ ปกตตฺตานํ ภิกฺขูนํ อภิวาทนํ, ปจฺจุฏฺฐานํ…เป.… นหาเน ปิฏฺฐิปริกมฺม’’นฺติ? ‘‘สจฺจํ ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา – ‘‘อนนุจฺฉวิกํ…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, มูลายปฏิกสฺสนารหา ภิกฺขู สาทิยิสฺสนฺติ ปกตตฺตานํ ภิกฺขูนํ อภิวาทนํ, ปจฺจุฏฺฐานํ…เป.… นหาเน ปิฏฺฐิปริกมฺมํ! เนตํ ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… วิครหิตฺวา…เป.… ธมฺมิํ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามเนฺตสิ – ‘‘น, ภิกฺขเว, มูลายปฏิกสฺสนารเหน ภิกฺขุนา สาทิตพฺพํ ปกตตฺตานํ ภิกฺขูนํ อภิวาทนํ, ปจฺจุฏฺฐานํ, อญฺชลิกมฺมํ, สามีจิกมฺมํ, อาสนาภิหาโร, เสยฺยาภิหาโร, ปาโททกํ ปาทปีฐํ, ปาทกถลิกํ, ปตฺตจีวรปฏิคฺคหณํ, นหาเน ปิฏฺฐิปริกมฺมํฯ โย สาทิเยยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, มูลายปฏิกสฺสนารหานํ ภิกฺขูนํ มิถุ ยถาวุฑฺฒํ อภิวาทนํ, ปจฺจุฏฺฐานํ…เป.… นหาเน ปิฏฺฐิปริกมฺมํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, มูลายปฏิกสฺสนารหานํ ภิกฺขูนํ ปญฺจ ยถาวุฑฺฒํ – อุโปสถํ , ปวารณํ, วสฺสิกสาฏิกํ, โอโณชนํ, ภตฺตํฯ เตน หิ, ภิกฺขเว, มูลายปฏิกสฺสนารหานํ ภิกฺขูนํ วตฺตํ ปญฺญาเปสฺสามิ ยถา มูลายปฏิกสฺสนารเหหิ ภิกฺขูหิ วตฺติตพฺพํฯ

๘๗. ‘‘มูลายปฏิกสฺสนารเหน , ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา สมฺมา วตฺติตพฺพํฯ ตตฺรายํ สมฺมาวตฺตนา –

น อุปสมฺปาเทตพฺพํ, น นิสฺสโย ทาตโพฺพ, น สามเณโร อุปฏฺฐาเปตโพฺพ, น ภิกฺขุโนวาทกสมฺมุติ สาทิตพฺพา, สมฺมเตนปิ ภิกฺขุนิโย น โอวทิตพฺพาฯ ยาย อาปตฺติยา สงฺเฆน มูลาย ปฏิกสฺสนารโห กโต โหติ สา อาปตฺติ น อาปชฺชิตพฺพา, อญฺญา วา ตาทิสิกา, ตโต วา ปาปิฏฺฐตรา; กมฺมํ น ครหิตพฺพํ, กมฺมิกา น ครหิตพฺพาฯ น ปกตตฺตสฺส ภิกฺขุโน อุโปสโถ ฐเปตโพฺพ, น ปวารณา ฐเปตพฺพา, น สวจนียํ กาตพฺพํ, น อนุวาโท ปฏฺฐเปตโพฺพ, น โอกาโส กาเรตโพฺพ, น โจเทตโพฺพ, น สาเรตโพฺพ, น ภิกฺขูหิ สมฺปโยเชตพฺพํฯ

‘‘น, ภิกฺขเว, มูลายปฏิกสฺสนารเหน ภิกฺขุนา ปกตตฺตสฺส ภิกฺขุโน ปุรโต คนฺตพฺพํ, น ปุรโต นิสีทิตพฺพํฯ โย โหติ สงฺฆสฺส อาสนปริยโนฺต เสยฺยาปริยโนฺต วิหารปริยโนฺต โส ตสฺส ปทาตโพฺพฯ เตน จ โส สาทิตโพฺพฯ

‘‘น, ภิกฺขเว, มูลายปฏิกสฺสนารเหน ภิกฺขุนา ปกตเตฺตน ภิกฺขุนา ปุเรสมเณน วา ปจฺฉาสมเณน วา กุลานิ อุปสงฺกมิตพฺพานิ, น อารญฺญิกงฺคํ สมาทาตพฺพํ, น ปิณฺฑปาติกงฺคํ สมาทาตพฺพํ, น จ ตปฺปจฺจยา ปิณฺฑปาโต นีหราเปตโพฺพ – มา มํ ชานิํสูติฯ

‘‘น, ภิกฺขเว, มูลายปฏิกสฺสนารเหน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา อภิกฺขุโก อาวาโส คนฺตโพฺพ, อญฺญตฺร ปกตเตฺตน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ

‘‘น, ภิกฺขเว, มูลายปฏิกสฺสนารเหน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา อภิกฺขุโก อนาวาโส คนฺตโพฺพ, อญฺญตฺร ปกตเตฺตน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ

‘‘น , ภิกฺขเว, มูลายปฏิกสฺสนารเหน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา อภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา คนฺตโพฺพ, อญฺญตฺร ปกตเตฺตน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ

‘‘น, ภิกฺขเว, มูลายปฏิกสฺสนารเหน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อนาวาสา อภิกฺขุโก อาวาโส คนฺตโพฺพ…เป…. อภิกฺขุโก อนาวาโส คนฺตโพฺพ…เป…. อภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา คนฺตโพฺพ, อญฺญตฺร ปกตเตฺตน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ

‘‘น, ภิกฺขเว, มูลายปฏิกสฺสนารเหน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา วา อนาวาสา วา อภิกฺขุโก อาวาโส คนฺตโพฺพ…เป…. อภิกฺขุโก อนาวาโส คนฺตโพฺพ…เป…. อภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา คนฺตโพฺพ, อญฺญตฺร ปกตเตฺตน , อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ

‘‘น, ภิกฺขเว, มูลายปฏิกสฺสนารเหน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา สภิกฺขุโก อาวาโส คนฺตโพฺพ…เป…. สภิกฺขุโก อนาวาโส คนฺตโพฺพ…เป…. สภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา คนฺตโพฺพ, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู นานาสํวาสกา, อญฺญตฺร ปกตเตฺตน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ

‘‘น, ภิกฺขเว, มูลายปฏิกสฺสนารเหน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อนาวาสา สภิกฺขุโก อาวาโส คนฺตโพฺพ…เป…. สภิกฺขุโก อนาวาโส คนฺตโพฺพ…เป…. สภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา คนฺตโพฺพ, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู นานาสํวาสกา, อญฺญตฺร ปกตเตฺตน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ

‘‘น, ภิกฺขเว, มูลายปฏิกสฺสนารเหน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา วา อนาวาสา วา สภิกฺขุโก อาวาโส คนฺตโพฺพ…เป…. สภิกฺขุโก อนาวาโส คนฺตโพฺพ…เป…. สภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา คนฺตโพฺพ, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู นานาสํวาสกา, อญฺญตฺร ปกตเตฺตน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ

‘‘คนฺตโพฺพ, ภิกฺขเว, มูลายปฏิกสฺสนารเหน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา สภิกฺขุโก อาวาโส…เป…. สภิกฺขุโก อนาวาโส…เป…. สภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู สมานสํวาสกา, ยํ ชญฺญา สโกฺกมิ อเชฺชว คนฺตุนฺติฯ

‘‘คนฺตโพฺพ , ภิกฺขเว , มูลายปฏิกสฺสนารเหน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อนาวาสา สภิกฺขุโก อาวาโส…เป…. สภิกฺขุโก อนาวาโส…เป…. สภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู สมานสํวาสกา, ยํ ชญฺญา สโกฺกมิ อเชฺชว คนฺตุนฺติฯ

‘‘คนฺตโพฺพ , ภิกฺขเว, มูลายปฏิกสฺสนารเหน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา วา อนาวาสา วา สภิกฺขุโก อาวาโส…เป…. สภิกฺขุโก อนาวาโส…เป…. สภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู สมานสํวาสกา, ยํ ชญฺญา สโกฺกมิ อเชฺชว คนฺตุนฺติฯ

‘‘น, ภิกฺขเว, มูลายปฏิกสฺสนารเหน ภิกฺขุนา ปกตเตฺตน ภิกฺขุนา สทฺธึ เอกจฺฉเนฺน อาวาเส วตฺถพฺพํ, น เอกจฺฉเนฺน อนาวาเส วตฺถพฺพํ, น เอกจฺฉเนฺน อาวาเส วา อนาวาเส วา วตฺถพฺพํ; ปกตตฺตํ ภิกฺขุํ ทิสฺวา อาสนา วุฏฺฐาตพฺพํ, ปกตโตฺต ภิกฺขุ อาสเนน นิมเนฺตตโพฺพ; น ปกตเตฺตน ภิกฺขุนา สทฺธึ เอกาสเน นิสีทิตพฺพํ; น นีเจ อาสเน นิสิเนฺน อุเจฺจ อาสเน นิสีทิตพฺพํ; น ฉมายํ นิสิเนฺน อาสเน นิสีทิตพฺพํ; น เอกจงฺกเม จงฺกมิตพฺพํ, น นีเจ จงฺกเม จงฺกมเนฺต อุเจฺจ จงฺกเม จงฺกมิตพฺพํ, น ฉมายํ จงฺกมเนฺต จงฺกเม จงฺกมิตพฺพํฯ

‘‘น, ภิกฺขเว, มูลายปฏิกสฺสนารเหน ภิกฺขุนา ปาริวาสิเกน ภิกฺขุนา สทฺธึ…เป…. มูลายปฏิกสฺสนารเหน วุฑฺฒตเรน ภิกฺขุนา สทฺธึ…เป…. มานตฺตารเหน ภิกฺขุนา สทฺธึ…เป…. มานตฺตจาริเกน ภิกฺขุนาสทฺธึ…เป…. อพฺภานารเหน ภิกฺขุนา สทฺธึ เอกจฺฉเนฺน อาวาเส วตฺถพฺพํ, น เอกจฺฉเนฺน อนาวาเส วตฺถพฺพํ, น เอกจฺฉเนฺน อาวาเส วา อนาวาเส วา วตฺถพฺพํ; น เอกาสเน นิสีทิตพฺพํ; น นีเจ อาสเน นิสิเนฺน อุเจฺจ อาสเน นิสีทิตพฺพํ, น ฉมายํ นิสิเนฺน อาสเน นิสีทิตพฺพํ; น เอกจงฺกเม จงฺกมิตพฺพํ, น นีเจ จงฺกเม จงฺกมเนฺต อุเจฺจ จงฺกเม จงฺกมิตพฺพํ, น ฉมายํ จงฺกมเนฺต จงฺกเม จงฺกมิตพฺพํฯ

[มหาว. ๓๙๓] ‘‘มูลายปฏิกสฺสนารหจตฺโตฺถ เจ, ภิกฺขเว, ปริวาสํ ทเทยฺย, มูลาย ปฏิกเสฺสยฺย, มานตฺตํ ทเทยฺย, ตํวีโส อเพฺภยฺย, อกมฺมํ, น จ กรณีย’’นฺติฯ

มูลายปฏิกสฺสนารหวตฺตํ นิฏฺฐิตํฯ

๓. มานตฺตารหวตฺตํ

๘๘. เตนโข ปน สมเยน มานตฺตารหา ภิกฺขู สาทิยนฺติ ปกตตฺตานํ ภิกฺขูนํ อภิวาทนํ, ปจฺจุฏฺฐานํ, อญฺชลิกมฺมํ, สามีจิกมฺมํ, อาสนาภิหารํ, เสยฺยาภิหารํ, ปาโททกํ ปาทปีฐํ, ปาทกถลิกํ, ปตฺตจีวรปฏิคฺคหณํ, นหาเน ปิฏฺฐิปริกมฺมํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา …เป…. เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม มานตฺตารหา ภิกฺขู สาทิยิสฺสนฺติ ปกตตฺตานํ ภิกฺขูนํ อภิวาทนํ, ปจฺจุฏฺฐานํ, อญฺชลิกมฺมํ, สามีจิกมฺมํ, อาสนาภิหารํ, เสยฺยาภิหารํ, ปาโททกํ ปาทปีฐํ, ปาทกถลิกํ, ปตฺตจีวรปฏิคฺคหณํ, นหาเน ปิฏฺฐิปริกมฺม’’นฺติ! อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ…เป…. ‘‘สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, มานตฺตารหา ภิกฺขู สาทิยนฺติ ปกตตฺตานํ ภิกฺขูนํ อภิวาทนํ, ปจฺจุฏฺฐานํ…เป…. นหาเน ปิฏฺฐิปริกมฺม’’นฺติ? ‘‘สจฺจํ ภควา’’ติฯ วิครหิ พุโทฺธ ภควา – ‘‘อนนุจฺฉวิกํ…เป…. กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, มานตฺตารหา ภิกฺขู สาทิยิสฺสนฺติ ปกตตฺตานํ ภิกฺขูนํ อภิวาทนํ…เป…. นหาเน ปิฏฺฐิปริกมฺมํ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป…. วิครหิตฺวา…เป…. ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามเนฺตสิ – ‘‘น, ภิกฺขเว, มานตฺตารเหน ภิกฺขุนา สาทิตพฺพํ ปกตตฺตานํ ภิกฺขูนํ อภิวาทนํ, ปจฺจุฏฺฐานํ…เป…. นหาเน ปิฏฺฐิปริกมฺมํฯ โย สาทิเยยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, มานตฺตารหานํ ภิกฺขูนํ มิถุ ยถาวุฑฺฒํ อภิวาทนํ, ปจฺจุฏฺฐานํ…เป…. นหาเน ปิฏฺฐิปริกมฺมํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, มานตฺตารหานํ ภิกฺขูนํ ปญฺจ ยถาวุฑฺฒํ – อุโปสถํ, ปวารณํ, วสฺสิกสาฏิกํ, โอโณชนํ, ภตฺตํฯ เตน หิ, ภิกฺขเว, มานตฺตารหานํ ภิกฺขูนํ วตฺตํ ปญฺญาเปสฺสามิ ยถา มานตฺตารเหหิ ภิกฺขูหิ วตฺติตพฺพํฯ

๘๙. ‘‘มานตฺตารเหน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา สมฺมา วตฺติตพฺพํฯ ตตฺรายํ สมฺมาวตฺตนา –

น อุปสมฺปาเทตพฺพํ…เป…. (ยถา มูลาย ปฏิกสฺสนา, ตถา วิตฺถาเรตพฺพํฯ) น ภิกฺขูหิ สมฺปโยเชตพฺพํฯ

‘‘น, ภิกฺขเว, มานตฺตารเหน ภิกฺขุนา ปกตตฺตสฺส ภิกฺขุโน ปุรโต คนฺตพฺพํ, น ปุรโต นิสีทิตพฺพํฯ โย โหติ สงฺฆสฺส อาสนปริยนฺโต เสยฺยาปริยนฺโต วิหารปริยนฺโต โส ตสฺส ปทาตโพฺพฯ เตน จ โส สาทิตโพฺพฯ

‘‘น , ภิกฺขเว, มานตฺตารเหน ภิกฺขุนา ปกตเตฺตน ภิกฺขุนา ปุเรสมเณน วา ปจฺฉาสมเณน วา กุลานิ อุปสงฺกมิตพฺพานิ, น อารญฺญิกงฺคํ สมาทาตพฺพํ, น ปิณฺฑปาติกงฺคํ สมาทาตพฺพํ, น จ ตปฺปจฺจยา ปิณฺฑปาโต นีหราเปตโพฺพ – มา มํ ชานิํสูติฯ

‘‘น, ภิกฺขเว, มานตฺตารเหน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา อภิกฺขุโก อาวาโส คนฺตโพฺพ, อญฺญตฺร ปกตเตฺตน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ

‘‘น, ภิกฺขเว, มนตฺตารเหน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา อภิกฺขุโก อนาวาโส คนฺตโพฺพ, อญฺญตฺร ปกตเตฺตน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ

‘‘น, ภิกฺขเว, มานตฺตารเหน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา อภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา คนฺตโพฺพ, อญฺญตฺร ปกตเตฺตน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ

‘‘น, ภิกฺขเว, มานตฺตารเหน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อนาวาสา อภิกฺขุโก อาวาโส คนฺตโพฺพ…เป…. อภิกฺขุโก อนาวาโส คนฺตโพฺพ…เป…. อภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา คนฺตโพฺพ, อญฺญตฺร ปกตเตฺตน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ

‘‘น, ภิกฺขเว, มานตฺตารเหน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา วา อนาวาสา วา อภิกฺขุโก อาวาโส คนฺตโพฺพ…เป…. อภิกฺขุโก อนาวาโส คนฺตโพฺพ…เป…. อภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา คนฺตโพฺพ, อญฺญตฺร ปกตเตฺตน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ

‘‘น, ภิกฺขเว, มานตฺตารเหน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา สภิกฺขุโก อาวาโส คนฺตโพฺพ…เป.… สภิกฺขุโก อนาวาโส คนฺตโพฺพ…เป…. สภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา คนฺตโพฺพ, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู นานาสํวาสกา, อญฺญตฺร ปกตเตฺตน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ

‘‘น, ภิกฺขเว, มานตฺตารเหน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อนาวาสา สภิกฺขุโก อาวาโส คนฺตโพฺพ…เป…. สภิกฺขุโก อนาวาโส คนฺตโพฺพ…เป…. สภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา คนฺตโพฺพ, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู นานาสํวาสกา, อญฺญตฺร ปกตเตฺตน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ

‘‘น, ภิกฺขเว, มานตฺตารเหน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา วา อนาวาสา วา สภิกฺขุโก อาวาโส คนฺตโพฺพ…เป…. สภิกฺขุโก อนาวาโส คนฺตโพฺพ…เป…. สภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา คนฺตโพฺพ, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู นานาสํวาสกา, อญฺญตฺร ปกตเตฺตน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ

‘‘คนฺตโพฺพ, ภิกฺขเว, มานตฺตารเหน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา สภิกฺขุโก อาวาโส…เป…. สภิกฺขุโก อนาวาโส…เป…. สภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู สมานสํวาสกา, ยํ ชญฺญา สโกฺกมิ อเชฺชว คนฺตุนฺติฯ

‘‘คนฺตโพฺพ, ภิกฺขเว, มานตฺตารเหน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อนาวาสา สภิกฺขุโก อาวาโส…เป.… สภิกฺขุโก อนาวาโส…เป…. สภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู สมานสํวาสกา, ยํ ชญฺญา สโกฺกมิ อเชฺชว คนฺตุนฺติฯ

‘‘คนฺตโพฺพ, ภิกฺขเว, มานตฺตารเหน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา วา อนาวาสา วา สภิกฺขุโก อาวาโส…เป…. สภิกฺขุโก อนาวาโส…เป…. สภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู สมานสํวาสกา, ยํ ชญฺญา สโกฺกมิ อเชฺชว คนฺตุนฺติฯ

‘‘น, ภิกฺขเว, มานตฺตารเหน ภิกฺขุนา ปกตเตฺตน ภิกฺขุนา สทฺธิํ เอกจฺฉเนฺน อาวาเส วตฺถพฺพํ, น เอกจฺฉเนฺน อนาวาเส วตฺถพฺพํ, น เอกจฺฉเนฺน อาวาเส วา อนาวาเส วา วตฺถพฺพํฯ ปกตตฺตํ ภิกฺขุํ ทิสฺวา อาสนา วุฎฺฐาตพฺพํฯ ปกตโตฺต ภิกฺขุ อาสเนน นิมเนฺตตโพฺพฯ น ปกตเตฺตน ภิกฺขุนา สทฺธิํ เอกาสเน นิสีทิตพฺพํ, น นีเจ อาสเน นิสิเนฺน อุเจฺจ อาสเน นิสีทิตพฺพํ, น ฉมายํ นิสิเนฺน อาสเน นิสีทิตพฺพํ; น เอกจงฺกเม จงฺกมิตพฺพํ, น นีเจ จงฺกเม จงฺกมเนฺต อุเจฺจ จงฺกเม จงฺกมิตพฺพํ, น ฉมายํ จงฺกมเนฺต จงฺกเม จงฺกมิตพฺพํฯ

‘‘น , ภิกฺขเว, มานตฺตารเหน ภิกฺขุนา ปาริวาสิเกน ภิกฺขุนา สทฺธิํ…เป…. มูลายปฎิกสฺสนารเหน ภิกฺขุนา สทฺธิํ…เป…. มานตฺตารเหน วุฑฺฒตเรน ภิกฺขุนา สทฺธิํ…เป…. มานตฺตจาริเกน ภิกฺขุนา สทฺธิํ…เป…. อพฺภานารเหน ภิกฺขุนา สทฺธิํ เอกจฺฉเนฺน อาวาเส วตฺถพฺพํ, น เอกจฺฉเนฺน อนาวาเส วตฺถพฺพํ, น เอกจฺฉเนฺน อาวาเส วา อนาวาเส วา วตฺถพฺพํ; น เอกาสเน นิสีทิตพฺพํ, น นีเจ อาสเน นิสิเนฺน อุเจฺจ อาสเน นิสีทิตพฺพํ, น ฉมายํ นิสิเนฺน อาสเน นิสีทิตพฺพํ; น เอกจงฺกเม จงฺกมิตพฺพํ, น นีเจ จงฺกเม จงฺกมเนฺต อุเจฺจ จงฺกเม จงฺกมิตพฺพํ, น ฉมายํ จงฺกมเนฺต จงฺกเม จงฺกมิตพฺพํฯ

[มหาว. ๓๙๓] ‘‘มานตฺตารหจตุโตฺถ เจ, ภิกฺขเว, ปริวาสํ ทเทยฺย, มูลาย ปฎิกเสฺสยฺย, มานตฺตํ ทเทยฺย, ตํวีโส อเพฺภยฺย, อกมฺมํ, น จ กรณีย’’นฺติฯ

มานตฺตารหวตฺตํ นิฎฺฐิตํฯ

๔. มานตฺตจาริกวตฺตํ

๙๐. เตน โข ปน สมเยน มานตฺตจาริกา ภิกฺขู สาทิยนฺติ ปกตตฺตานํ ภิกฺขูนํ อภิวาทนํ, ปจฺจุฎฺฐานํ, อญฺชลิกมฺมํ, สามีจิกมฺมํ, อาสนาภิหารํ, เสยฺยาภิหารํ, ปาโททกํ ปาทปีฐํ, ปาทกถลิกํ, ปตฺตจีวรปฎิคฺคหณํ, นหาเน ปิฎฺฐิปริกมฺมํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป….เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – ‘‘กถญฺหิ นาม มานตฺตจาริกา ภิกฺขู สาทิยิสฺสนฺติ ปกตตฺตานํ ภิกฺขูนํ อภิวาทนํ, ปจฺจุฎฺฐานํ…เป…. นหาเน ปิฎฺฐิปริกมฺม’’นฺติ! อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ

อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ภิกฺขุสงฺฆํ สนฺนิปาตาเปตฺวา ภิกฺขู ปฏิปุจฺฉิ – ‘‘สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, มานตฺตจาริกา ภิกฺขู สาทิยนฺติ ปกตตฺตานํ ภิกฺขูนํ อภิวาทนํ, ปจฺจุฏฺฐานํ…เป.… นหาเน ปิฏฺฐิปริกมฺม’’นฺติ? ‘‘สจฺจํ ภควา’’ติฯ วิครหิ พุทฺโธ ภควา – ‘‘อนนุจฺฉวิกํ…เป.… กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, มานตฺตจาริกา ภิกฺขู สาทิยิสฺสนฺติ ปกตตฺตานํ ภิกฺขูนํ อภิวาทนํ…เป.… นหาเน ปิฏฺฐิปริกมฺมํ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… วิครหิตฺวา…เป.… ธมฺมิํ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามเนฺตสิ –

‘‘น , ภิกฺขเว, มานตฺตจาริเกน ภิกฺขุนา สาทิตพฺพํ ปกตตฺตานํ ภิกฺขูนํ อภิวาทนํ, ปจฺจุฏฺฐานํ, อญฺชลิกมฺมํ, สามีจิกมฺมํ, อาสนาภิหาโร, เสยฺยาภิหาโร, ปาโททกํ ปาทปีฐํ, ปาทกถลิกํ, ปตฺตจีวรปฏิคฺคหณํ, นหาเน ปิฏฺฐิปริกมฺมํฯ โย สาทิเยยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, มานตฺตจาริกานํ ภิกฺขูนํ มิถุ ยถาวุฑฺฒํ อภิวาทนํ, ปจฺจุฏฺฐานํ…เป.… นหาเน ปิฏฺฐิปริกมฺมํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, มานตฺตจาริกานํ ภิกฺขูนํ ปญฺจ ยถาวุฑฺฒํ – อุโปสถํ, ปวารณํ, วสฺสิกสาฏิกํ, โอโณชนํ, ภตฺตํฯ เตน หิ, ภิกฺขเว, มานตฺตจาริกานํ ภิกฺขูนํ วตฺตํ ปญฺญเปสฺสามิ ยถา มานตฺตจาริเกหิ ภิกฺขูหิ วตฺติตพฺพํฯ

๙๑. ‘‘มานตฺตจาริเกน , ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา สมฺมา วตฺติตพฺพํฯ ตตฺรายํ สมฺมาวตฺตนา –

น อุปสมฺปาเทตพฺพํ, น นิสฺสโย ทาตโพฺพ, น สามเณโร อุปฏฺฐาเปตโพฺพ, น ภิกฺขุโนวาทกสมฺมุติ สาทิตพฺพา, สมฺมเตนปิ ภิกฺขุนิโย น โอวทิตพฺพาฯ ยาย อาปตฺติยา สเงฺฆน มานตฺตํ ทินฺนํ โหติ สา อาปตฺติ น อาปชฺชิตพฺพา, อญฺญา วา ตาทิสิกา, ตโต วา ปาปิฏฺฐตรา; กมฺมํ น ครหิตพฺพํ, กมฺมิกา น ครหิตพฺพาฯ น ปกตตฺตสฺส ภิกฺขุโน อุโปสโถ ฐเปตโพฺพ, น ปวารณา ฐเปตพฺพา, น สวจนียํ กาตพฺพํ, น อนุวาโท ปฏฺฐเปตโพฺพ, น โอกาโส กาเรตโพฺพ, น โจเทตโพฺพ, น สาเรตโพฺพ, น ภิกฺขูหิ สมฺปโยเชตพฺพํฯ

‘‘น, ภิกฺขเว, มานตฺตจาริเกน ภิกฺขุนา ปกตตฺตสฺส ภิกฺขุโน ปุรโต คนฺตพฺพํ, น ปุรโต นิสีทิตพฺพํฯ โย โหติ สงฺฆสฺส อาสนปริยนฺโต เสยฺยาปริยนฺโต วิหารปริยนฺโต โส ตสฺส ปทาตโพฺพฯ เตน จ โส สาทิตโพฺพฯ

‘‘น, ภิกฺขเว, มานตฺตจาริเกน ภิกฺขุนา ปกตเตฺตน ภิกฺขุนา ปุเรสมเณน วา ปจฺฉาสมเณน วา กุลานิ อุปสงฺกมิตพฺพานิ, น อารญฺญิกงฺคํ สมาทาตพฺพํ, น ปิณฺฑปาติกงฺคํ สมาทาตพฺพํ, น จ ตปฺปจฺจยา ปิณฺฑปาโต นีหราเปตโพฺพ – มา มํ ชานิํสูติฯ

‘‘มานตฺตจาริเกน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา อาคนฺตุเกน อาโรเจตพฺพํ, อาคนฺตุกสฺส อาโรเจตพฺพํ, อุโปสเถ อาโรเจตพฺพํ, ปวารณาย อาโรเจตพฺพํ , เทวสิกํ อาโรเจตพฺพํฯ สเจ คิลาโน โหติ, ทูเตนปิ อาโรเจตพฺพํฯ

‘‘น, ภิกฺขเว, มานตฺตจาริเกน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา อภิกฺขุโก อาวาโส คนฺตโพฺพ, อญฺญตฺร สเงฺฆน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ

‘‘น, ภิกฺขเว, มานตฺตจาริเกน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา อภิกฺขุโก อนาวาโส คนฺตโพฺพ, อญฺญตฺร สเงฺฆน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ

‘‘น , ภิกฺขเว, มานตฺตจาริเกน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา อภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา คนฺตโพฺพ, อญฺญตฺร สเงฺฆน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ

‘‘น, ภิกฺขเว, มานตฺตจาริเกน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อนาวาสา อภิกฺขุโก อาวาโส คนฺตโพฺพ… เป…. อภิกฺขุโก อนาวาโส คนฺตโพฺพ…เป…. อภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา คนฺตโพฺพ, อญฺญตฺร สเงฺฆน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ

‘‘น, ภิกฺขเว, มานตฺตจาริเกน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา วา อนาวาสา วา อภิกฺขุโก อาวาโส คนฺตโพฺพ…เป…. อภิกฺขุโก อนาวาโส คนฺตโพฺพ…เป…. อภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา คนฺตโพฺพ, อญฺญตฺร สเงฺฆน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ

‘‘น, ภิกฺขเว, มานตฺตจาริเกน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา สภิกฺขุโก อาวาโส คนฺตโพฺพ… เป…. สภิกฺขุโก อนาวาโส คนฺตโพฺพ…เป…. สภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา คนฺตโพฺพ, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู นานาสํวาสกา, อญฺญตฺร สเงฺฆน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ

‘‘น ภิกฺขเว , มานตฺตจาริเกน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อนาวาสา สภิกฺขุโก อาวาโส คนฺตโพฺพ… เป…. สภิกฺขุโก อนาวาโส คนฺตโพฺพ…เป…. สภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา คนฺตโพฺพ, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู นานาสํวาสกา, อญฺญตฺร สเงฺฆน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ

‘‘น, ภิกฺขเว, มานตฺตจาริเกน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา วา อนาวาสา วา สภิกฺขุโก อาวาโส คนฺตโพฺพ…เป…. สภิกฺขุโก อนาวาโส คนฺตโพฺพ…เป…. สภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา คนฺตโพฺพ , ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู นานาสํวาสกา, อญฺญตฺร สเงฺฆน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ

‘‘คนฺตโพฺพ, ภิกฺขเว มานตฺตจาริเกน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา สภิกฺขุโก อาวาโส…เป. … สภิกฺขุโก อนาวาโส…เป…. สภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู สมานสํวาสกา, ยํ ชญฺญา สโกฺกมิ อเชฺชว คนฺตุนฺติฯ

‘‘คนฺตโพฺพ , ภิกฺขเว, มานตฺตจาริเกน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อนาวาสา สภิกฺขุโก อาวาโส… เป…. สภิกฺขุโก อนาวาโส…เป…. สภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู สมานสํวาสกา, ยํ ชญฺญา สโกฺกมิ อเชฺชว คนฺตุนฺติฯ

‘‘คนฺตโพฺพ, ภิกฺขเว, มานตฺตจาริเกน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา วา อนาวาสา วา สภิกฺขุโก อาวาโส…เป…. สภิกฺขุโก อนาวาโส…เป…. สภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู สมานสํวาสกา, ยํ ชญฺญา สโกฺกมิ อเชฺชว คนฺตุนฺติฯ

‘‘น , ภิกฺขเว, มานตฺตจาริเกน ภิกฺขุนา ปกตเตฺตน ภิกฺขุนา สทฺธิํ เอกจฺฉเนฺน อาวาเส วตฺถพฺพํ, น เอกจฺฉเนฺน อนาวาเส วตฺถพฺพํ, น เอกจฺฉเนฺน อาวาเส วา อนาวาเส วา วตฺถพฺพํฯ ปกตตฺตํ ภิกฺขุํ ทิสฺวา อาสนา วุฎฺฐาตพฺพํฯ ปกตโตฺต ภิกฺขุ อาสเนน นิมเนฺตตโพฺพฯ น ปกตเตฺตน ภิกฺขุนา สทฺธิํ เอกาสเน นิสีทิตพฺพํ, น นีเจ อาสเน นิสิเนฺน อุเจฺจ อาสเน นิสีทิตพฺพํ, น ฉมายํ นิสิเนฺน อาสเน นิสีทิตพฺพํ; น เอกจงฺกเม จงฺกมิตพฺพํ, น นีเจ จงฺกเม จงฺกมเนฺต อุเจฺจ จงฺกเม จงฺกมิตพฺพํ, น ฉมายํ จงฺกมเนฺต จงฺกเม จงฺกมิตพฺพํฯ

“น, ภิกฺขเว, มานตฺตจาริเกน ภิกฺขุนา ปาริวาสิเกน ภิกฺขุนา สทฺธึ…เป.… มูลายปฏิกสฺสนารเหน ภิกฺขุนา สทฺธึ…เป.… มานตฺตารเหน ภิกฺขุนา สทฺธึ…เป.… มานตฺตจาริเกน วุฑฺฒตเรน ภิกฺขุนา สทฺธึ…เป.… อพฺภานารเหน ภิกฺขุนา สทฺธึ เอกจฺฉเนฺน อาวาเส วตฺถพฺพํ, น เอกจฺฉเนฺน อนาวาเส วตฺถพฺพํ, น เอกจฺฉเนฺน อาวาเส วา อนาวาเส วา วตฺถพฺพํ; น เอกาสเน นิสีทิตพฺพํ, น นีเจ อาสเน นิสิเนฺน อุเจฺจ อาสเน นิสีทิตพฺพํ, น ฉมายํ นิสิเนฺน อาสเน นิสีทิตพฺพํ; น เอกจงฺกเม จงฺกมิตพฺพํ , น นีเจ จงฺกเม จงฺกมเนฺต อุเจฺจ จงฺกเม จงฺกมิตพฺพํ, น ฉมายํ จงฺกมเนฺต จงฺกเม จงฺกมิตพฺพํฯ

[มหาว. ๓๙๓] “มานตฺตจาริกจตุโตฺถ เจ, ภิกฺขเว, ปริวาสํ ทเทยฺย, มูลายปฏิกเสฺสยฺย, มานตฺตํ ทเทยฺย, ตํวีโส อเพฺภยฺย, อกมฺมํ, น จ กรณีย”นฺติฯ

๙๒. อถ โข อายสฺมา อุปาลิ เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิฯ เอกมนฺตํ นิสิโนฺน โข อายสฺมา อุปาลิ ภควนฺตํ เอตทโวจ – “กติ นุ โข, ภเนฺต, มานตฺตจาริกสฺส ภิกฺขุโน รตฺติเจฺฉทา”ติ? “จตฺตาโร โข , อุปาลิ, มานตฺตจาริกสฺส ภิกฺขุโน รตฺติเจฺฉทาฯ สหวาโส, วิปฺปวาโส, อนาโรจนา, อูเน คเณ จรณํ [จรณนฺติ (ก.)] – อิเม โข, อุปาลิ, จตฺตาโร มานตฺตจาริกสฺส ภิกฺขุโน รตฺติเจฺฉทา”ติฯ

๙๓. เตน โข ปน สมเยน สาวตฺถิยํ มหาภิกฺขุสโงฺฆ สนฺนิปติโต โหติฯ น สโกฺกนฺติ มานตฺตจาริกา ภิกฺขู มานตฺตํ โสเธตุํฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, มานตฺตํ นิกฺขิปิตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, นิกฺขิปิตพฺพํฯ เตน มานตฺตจาริเกน ภิกฺขุนา เอกํ ภิกฺขุํ อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา อุกฺกุฎิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลิํ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย – ‘มานตฺตํ นิกฺขิปามี’ติฯ นิกฺขิตฺตํ โหติ มานตฺตํฯ ‘วตฺตํ นิกฺขิปามี’ติฯ นิกฺขิตฺตํ โหติ มานตฺต”นฺติฯ

๙๔. เตน โข ปน สมเยน สาวตฺถิยา ภิกฺขู ตหํ ตหํ ปกฺกมิํสุ ฯ สโกฺกนฺติ มานตฺตจาริกา ภิกฺขู มานตฺตํ โสเธตุํฯ ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ “อนุชานามิ, ภิกฺขเว, มานตฺตํ สมาทิยิตุํฯ เอวญฺจ ปน, ภิกฺขเว, สมาทิยิตพฺพํฯ เตน มานตฺตจาริเกน ภิกฺขุนา เอกํ ภิกฺขุํ อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา อุกฺกุฎิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลิํ ปคฺคเหตฺวา, เอวมสฺส วจนีโย – ‘มานตฺตํ สมาทิยามี’ติฯ สมาทินฺนํ โหติ มานตฺตํฯ ‘วตฺตํ สมาทิยามี’ติฯ สมาทินฺนํ โหติ มานตฺต”นฺติฯ

มานตฺตจาริกวตฺตํ นิฎฺฐิตํฯ

๕. อพฺภานารหวตฺตํ

๙๕. เตนโข ปน สมเยน อพฺภานารหา ภิกฺขู สาทิยนฺติ ปกตตฺตานํ ภิกฺขูนํ อภิวาทนํ ปจฺจุฎฺฐานํ…เป.… นหาเน ปิฎฺฐิปริกมฺมํฯ เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา…เป.… เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ – “กถญฺหิ นาม อพฺภานารหา ภิกฺขู สาทิยิสฺสนฺติ ปกตตฺตานํ ภิกฺขูนํ อภิวาทนํ ปจฺจุฎฺฐานํ…เป.… นหาเน ปิฎฺฐิปริกมฺม”นฺติ! อถ โข เต ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํฯ

อถ โข ภควา เอตสฺมิํ นิทาเน เอตสฺมิํ ปกรเณ ภิกฺขุสงฺฆํ สนฺนิปาตาเปตฺวา ภิกฺขู ปฎิปุจฺฉิ – “สจฺจํ กิร, ภิกฺขเว, อพฺภานารหา ภิกฺขู สาทิยนฺติ ปกตตฺตานํ ภิกฺขูนํ อภิวาทนํ ปจฺจุฎฺฐานํ…เป.… นหาเน ปิฎฺฐิปริกมฺมนฺติ? “สจฺจํ ภควา”ติฯ วิครหิ พุโทฺธภควา – “อนนุจฺฉวิกํ…เป.…

กถญฺหิ นาม, ภิกฺขเว, อพฺภานารหา ภิกฺขู สาทิยิสฺสนฺติ ปกตตฺตานํ ภิกฺขูนํ อภิวาทนํ ปจฺจุฏฺฐานํ…เป.… นหาเน ปิฏฺฐิปริกมฺมํ ! เนตํ, ภิกฺขเว, อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย…เป.… วิครหิตฺวา…เป.… ธมฺมิํ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามเนฺตสิ – ‘‘น, ภิกฺขเว, อพฺภานารเหน ภิกฺขุนา สาทิตพฺพํ ปกตตฺตานํ ภิกฺขูนํ อภิวาทนํ ปจฺจุปฏฺฐานํ…เป.… นหาเน ปิฏฺฐิปริกมฺมํฯ โย สาทิเยยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อพฺภานารหานํ ภิกฺขูนํ มิถุ ยถาวุฑฺฒํ อภิวาทนํ ปจฺจุฏฺฐานํ…เป.… นหาเน ปิฏฺฐิปริกมฺมํฯ อนุชานามิ, ภิกฺขเว, อพฺภานารหานํ ภิกฺขูนํ ปญฺจ ยถาวุฑฺฒํ – อุโปสถํ, ปวารณํ, วสฺสิกสาฏิกํ, โอโณชนํ, ภตฺตํฯ เตน หิ, ภิกฺขเว, อพฺภานารหานํ ภิกฺขูนํ วตฺตํ ปญฺญาเปสฺสามิ ยถา อพฺภานารเหหิ ภิกฺขูหิ วตฺติตพฺพํฯ

๙๖. ‘‘อพฺภานารเหน, ภิกฺขเว, ภิกฺขุนา สมฺมา วตฺติตพฺพํฯ ตตฺรายํ สมฺมาวตฺตนา –

น อุปสมฺปาเทตพฺพํ…เป.… (ยถา เหฏฺฐา, ตถา วิตฺถาเรตพฺพํ,) น ภิกฺขูหิ สมฺปโยเชตพฺพํฯ

‘‘น, ภิกฺขเว, อพฺภานารเหน ภิกฺขุนา ปกตตฺตสฺส ภิกฺขุโน ปุรโต คนฺตพฺพํ, น ปุรโต นิสีทิตพฺพํฯ โย โหติ สงฺฆสฺส อาสนปริยนฺโต เสยฺยาปริยนฺโต วิหารปริยนฺโต โส ตสฺส ปทาตพฺโพฯ เตน จ โส สาทิตพฺโพฯ

‘‘น , ภิกฺขเว, อพฺภานารเหน ภิกฺขุนาปกตเตฺตน ภิกฺขุนา ปุเรสมเณน วา ปจฺฉาสมเณน วา กุลานิ อุปสงฺกมิตพฺพานิ; น อารญฺญิกงฺคํ สมาทาตพฺพํ; น ปิณฺฑปาติกงฺคํ สมาทาตพฺพํ; น จ ตปฺปจฺจยา ปิณฺฑปาโต นีหราเปตโพฺพ – มา มํ ชานิํสูติฯ

‘‘น, ภิกฺขเว, อพฺภานารเหน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา อภิกฺขุโก อาวาโส คนฺตโพฺพ, อญฺญตฺร ปกตเตฺตน, อญฺญตฺร อนฺตรายาฯ

‘‘น, ภิกฺขเว, อพฺภานารเหน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา อภิกฺขุโก อนาวาโส คนฺตโพฺพ, อญฺญตฺร ปกตเตฺตน, อญฺญตฺร อนฺตรายา…เป.…ฯ (ยถา เหฏฺฐา, ตถา วิตฺถาเรตพฺพาฯ)

‘‘คนฺตโพฺพ , ภิกฺขเว, อพฺภานารเหน ภิกฺขุนา สภิกฺขุกา อาวาสา…เป.… อนาวาสา…เป.… อาวาสา วา อนาวาสา วา สภิกฺขุโก อาวาโส…เป.… สภิกฺขุโก อนาวาโส…เป.… สภิกฺขุโก อาวาโส วา อนาวาโส วา, ยตฺถสฺสุ ภิกฺขู สมานสํวาสกา, ยํ ชญฺญา สโกฺกมิ อเชฺชว คนฺตุนฺติฯ

‘‘น, ภิกฺขเว, อพฺภานารเหน ภิกฺขุนา ปกตเตฺตน ภิกฺขุนา สทฺธิํ เอกจฺฉเนฺน อาวาเส วตฺถพฺพํ, น เอกจฺฉเนฺน อนาวาเส วตฺถพฺพํ, น เอกจฺฉเนฺน อาวาเส วา อนาวาเส วา วตฺถพฺพํ; ปกตตฺตํ ภิกฺขุํ ทิสฺวา อาสนา วุฏฺฐาตพฺพํ, ปกตโตฺต ภิกฺขุ อาสเนน นิมเนฺตตโพฺพ; น ปกตเตฺตน ภิกฺขุนา สทฺธิํ เอกาสเน นิสีทิตพฺพํ, น นีเจ อาสเน นิสิเนฺน อุเจฺจ อาสเน นิสีทิตพฺพํ, น ฉมายํ นิสิเนฺน อาสเน นิสีทิตพฺพํ; น เอกจงฺกเม จงฺกมิตพฺพํ, น นีเจ จงฺกเม จงฺกมเนฺต อุเจฺจ จงฺกเม จงฺกมิตพฺพํ, น ฉมายํ จงฺกมเนฺต จงฺกเม จงฺกมิตพฺพํฯ

‘‘น, ภิกฺขเว, อพฺภานารเหน ภิกฺขุนา ปาริวาสิเกน ภิกฺขุนา สทฺธิํ…เป.… มูลายปฏิกสฺสนารเหน ภิกฺขุนา สทฺธิํ…เป.… มานตฺตารเหน ภิกฺขุนา สทฺธิํ…เป.… มานตฺตจาริเกน ภิกฺขุนา สทฺธิํ…เป.… อพฺภานารเหน วุฑฺฒตเรน ภิกฺขุนา สทฺธิํ เอกจฺฉเนฺน อาวาเส วตฺถพฺพํ, น เอก

จฺฉเนฺน อนาวาเส วตฺถพฺพํ; น เอกจฺฉเนฺน อาวาเส วา อนาวาเส วา วตฺถพฺพํ; น เอกาสเน นิสีทิตพฺพํ, น นีเจ อาสเน นิสิเนฺน อุเจฺจ อาสเน นิสีทิตพฺพํ, น ฉมายํ นิสิเนฺน อาสเน นิสีทิตพฺพํ; น เอกจงฺกเม จงฺกมิตพฺพํ , น นีเจ จงฺกเม จงฺกมเนฺต อุเจฺจ จงฺกเม จงฺกมิตพฺพํ, น ฉมายํ จงฺกมเนฺต จงฺกเม จงฺกมิตพฺพํฯ

[มหาว. ๓๙๓] ‘‘อพฺภานารหจตุโตฺถ เจ, ภิกฺขเว, ปริวาสํ ทเทยฺย, มูลาย ปฏิกเสฺสยฺย, มานตฺตํ ทเทยฺย, ตํวีโส อเพฺภยฺย, อกมฺมํ, น จ กรณีย’’นฺติฯ

อพฺภานารหวตฺตํ นิฎฺฐิตํฯ

ปาริวาสิกกฺขนฺธโก ทุติโยฯ

อิมมฺหิ ขนฺธเก วตฺถู ปญฺจฯ

ตสฺสุทฺทานํ –

ปาริวาสิกาสาเทนฺติ, ปกตตฺตาน ภิกฺขุนํ;
อภิวาทนํ ปจฺจุฎฺฐานํ, อญฺชลิญฺจ สามีจิยํฯ

อาสนํเสยฺยาภิหารํ, ปาโท ปีฐํ กถลิกํ;
ปตฺตํ นหาเน ปริกมฺมํ, อุชฺฌายนฺติ จ เปสลาฯ

ทุกฺกฎํ สาทิยนฺตสฺส, มิถุ ปญฺจ ยถาวุฑฺฒํ [ปุนาปเร (ก.)];
อุโปสถํ ปวารณํ, วสฺสิโกโณชโภชนํฯ

สมฺมา จ วตฺตนา ตตฺถ, ปกตตฺตสฺส คจฺฉนฺตํ;
โย จ โหติ ปริยโนฺต, ปุเร ปจฺฉา ตเถว จ [น ปุเร ปจฺฉาสมเณน (สี. สฺยา.)]ฯ

อารญฺญปิณฺฑนีหาโร, อาคนฺตุเก อุโปสเถ;
ปวารณาย ทูเตน, คนฺตโพฺพ จ สภิกฺขุโกฯ

เอกจฺฉเนฺนจ วุฎฺฐานํ, ตเถว จ นิมนฺตเย;
อาสเน นีเจ จงฺกเม, ฉมายํ จงฺกเมน จฯ

วุฑฺฒตเรน อกมฺมํ, รตฺติเจฺฉทา จ โสธนา;
นิกฺขิปนํ สมาทานํ, วตฺตํว ปาริวาสิเก [รตฺติ วา ปาริวาสิเก (ก.), ญาตพฺพํ ปาริวาสิกา (สี. สฺยา.)]ฯ

มูลายมานตฺตารหา, ตถา มานตฺตจาริกา;
อพฺภานารเห นโย จาปิ, สเมฺภทํ นยโต [สเมฺภทนยโต (สฺยา.)]ปุนฯ

ปาริวาสิเกสุ ตโย, จตุ มานตฺตจาริเก;

น สเมนฺติ รตฺติเจฺฉเทสุ [รตฺติเจฺฉเท (อิติปิ), รตฺติเจฺฉทา (สฺยา.)], มานตฺเตสุ จ เทวสิ;
เทฺว กมฺมา สทิสา เสสา, ตโย กมฺมา สมาสมาติ [สมา มตาติ (สี.)]ฯ

ปาริวาสิกกฺขนฺธกํ นิฏฺฐิตํฯ